

naukowy przy redakcji składa się z wybitnych specjalistów z różnych krajów. Przewodniczy mu Domenico Maffei.

IRENA MALINOWSKA-KWIATKOWSKA (Kraków)

Gerard De l i l l e, *Famiglia e proprietà nel Regno di Napoli, XV - XIX secolo*, Torino 1988, tłum. z francuskiego M. A. Viscaglia (tytuł oryginalny: *Famille et propriété dans le Royaume de Naples, XVe - XIXe siècle*, Rome - Paris 1985), stron 390, indeksy.

Rodzina stała się w ostatnich latach przedmiotem wielu prac. W Italii, a zwłaszcza na południu, rodzina odgrywała szczególną rolę - była zawsze uważana za podstawowy element organizacji społecznej i miała bardzo silny wpływ na system gospodarowania oraz na politykę społeczną.

Autor analizuje mechanizmy funkcjonowania systemów rodzinnych w długim okresie (XV - XIX w.): reguły tworzenia „przymierzy” rodzinnych, związków wielu rodzin („linaggi”), sposoby przekazywania majątku w spadku, wyposażania kobiet itd. Opiera się na różnorodnym materiale źródłowym (ustawy, akty notarialne, spisy ludności, rejestry majątków etc.). Na uwagę zasługują szczególnie rozważania o zmianach tradycyjnego systemu paranteli w XIX i XX stuleciu.

Autor stwierdza, że archaiczne formy organizacyjne rodów trwały na południu Italii znacznie dłużej niż np. we Francji czy w Anglii. Solidarność rodów szlacheckich słabnie w południowych Włoszech dopiero w XVIII wieku i wtedy dopiero staje się możliwa swobodna alienacja nieruchomości. Ten zarys historyczny pozwala lepiej zrozumieć niektóre problemy Italii dzisiejszej.

IRENA MALINOWSKA-KWIATKOWSKA (Kraków)

Bernard S c h n a p p e r, *Voies nouvelles en histoire du droit. La justice, la famille, la répression pénale (XVIe - XXe siècles)*, Paris 1991, ss. 680.

Wydział Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu w Poitiers opublikował wybór prac profesora Schnappera, uznawanego za jednego z najlepszych znawców dziejów francuskiego prawa karnego. Łącznie 25 tekstów uprzednio publikowanych jako artykuły dotyczy zarówno problematyki XIX - XX w., jak i, a raczej nade wszystko, problematyki dawnego prawa francuskiego. Tematyka zbioru podzielona została na dwie części. Część pierwsza to różne aspekty dziejów prawa karnego i procedury karnej w dobie dawnego prawa francuskiego sprzed Rewolucji Francuskiej (8 artykułów w tym do najważniejszych należą: *La répression du vagabondage et sa signification historique du XIXe au XVIIIe siècle*; *Testes inhabiles: les témoins reprochables dans l'ancien droit pénal. Essai sur l'évolution du système des preuves*; *Le raptage du droit pénal coutumier*), jak i epoki XIX-XX w. (6 artykułów, m.in. artykuł o dziejach jury francuskiego w XIX-XX w.). Część druga poświęcona jest różnym aspektom dziejów wymiaru sprawiedliwości i życia społecznego w XIX-XX w. Tutaj na czoło wysuwa się blok rozpraw poświęconych dziełom rodziny i prawa rodzinnego we Francji XIX w. (5 artykułów w szczególności rozważających różne aspekty władzy rodzicielskiej i praw dziecka). Wśród pozostałych rozpraw warto szczególnie wspomnieć trzy: *Pour une géographie des mentalités judiciaires, la litigiousité en France au XIXe siècle*; *Le coût des procès civils au milieu du XIXe siècle*; *Assurances militaires et assurances sur la vie (1818-1872)*. Otrzymaliśmy w sumie cenny zbiór